Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

СВІТОГЛЯДНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шифр та назва спеціальності
D4 - Публічне управління та адміністрування

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Спеціалізація
-

Кафедра
Філософії (307)

Освітня програма
Публічна політика та управління соціально - економічними змінами

Тип дисципліни
Загальнонаукова, обов'язкова

Рівень освіти
Третій (освітньо-науковий, PhD)

Форма навчання
Денна, заочна

Семестр
1

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники



Тараоєв Яків Володимирович
yakiv.tararoiev@khpi.edu.ua
Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 24 роки. Автор понад 70 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії»
.Детальніше про викладача на сайті кафедри

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на вдосконалення володіння інструментально-категоріальним апаратом науково-технічної діяльності, вивчення та закріплення методології та методів науково-технічної діяльності, що використовуються на загальнотеоретичному та практичному рівнях, вивчення соціокультурних чинників, що впливають на науково-технічну діяльність у сучасному світі.

Мета та цілі дисципліни

Формування у аспірантів поглиблених світоглядних та теоретичних знань у сфері науково-технічної діяльності; розширення та поглиблення світоглядних позицій у сфері науково-технічної діяльності; вдосконалення володіння інструментально категоріальним апаратом науково-технічної діяльності; вивчення основ методології та методів науково-технічної діяльності, що використовуються на загальнотеоретичному та практичному рівнях; вивчення соціокультурних чинників, що впливають на науково-технічну діяльність у сучасному світі.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК 01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
ЗК 02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв’язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.
ЗК 03. Здатність ініціювати дослідницько-інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації.
ЗК 05. Здатність налагоджувати наукову взаємодію, співробітництво.
СК 01. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.

Результати навчання

РН 01. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.
РН 02. Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (педагогічній) діяльності.
РН 03. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.
РН 05. Знати основні засади наукового менеджменту, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.
РН 06. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями сталого розвитку на різних рівнях публічного управління та адміністрування
РН 11. Уміти отримувати науково-прикладні результати, які сприяють розв’язанню важливої теоретичної або прикладної проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, що мають загальнонаціональне або світове значення.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Немає.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (стаття, реферат, есе, тези та участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії тощо).

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1-2. Світогляд як основа індивідуального та соціального життя людини. Онтологічні аспекти сучасного наукового знання. 1. Поняття світогляду, його структура. Історичні типи, їх особливості. Співвідношення філософського, наукового та релігійного типів світогляду. 2. Філософія як системне уявлення про світ та базова раціональна форма світорозуміння. Функції філософії. Місце і роль філософії в житті людини та суспільства. 3. Життєві корені та філософський зміст проблеми буття. Протиріччя між системним мисленням людини та змінюваністю навколишнього світу. Проблема «інваріантів» у філософії та науці. 4. Буття як філософський «інваріант». Буття та мислення: проблема кореляції між поняттями та реальністю, яку вони відображають. Основні форми буття. 5. Онтологічні категорії науки: матерія, простір, час. Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасні наукові уявлення про структурну організацію матерії. Аналіз способу існування матерії.	4
Тема 2-3. Онтологічні аспекти сучасного наукового знання. Проблема свідомості у філософії та науці. 1. Співвідношення руху та спокою. Філософський зміст поняття „руху". Класифікація форм руху матерії. Сутність механіцизму та енергетизму у філософії. Дві концепції простору та часу: субстанційна (І. Ньютон) та реляційна (А. Енштейн) та спільність і відмінність форм існування матерії – простору і часу у цих концепціях. 2. Свідомість, філософський аналіз. Свідомість як вищий рівень духовної активності людини, ідеальне відтворення дійсності. 3. Проблема свідомості в історії філософії. Наука та сучасна філософія про свідомість. Свідоме та безсвідоме: від Фрейда до Ст. Гроффа. 4. Свідомість та мова. Основні функції мови: комунікативна, регулююча, програмуюча. Структура свідомості. Права та ліва півкулі та їх морфологічно-функціональні особливості. Тілесно-перцептивна, логіко-понятійна, емоційно-афективна та ціннісна складові в структурі свідомості. 5. Штучний інтелект та свідомість. Роботи: філософія самозбереження та допомоги людям, філософія дружнього інтелекту, філософія влади, наноботи та науково-технічний прогрес. 6. Мова та смисли (Гусерль, Вітгенштейн). Інформація та свідомість. Ознаки та визначення інформації. Роль інформації у розбудові моделі реальності.	4
Тема 4-5. Теорії розвитку та формування інструментарію філософсько-наукового мислення. Гносеологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки. 1. Проблема використання понять в філософії та науці як обов'язково-нормативна процедура. Історичні умови звернення філософії до дефініцій (понять) (Сократ, Платон, Аристотель). Проблема фундаментальності понять у період формування науки Нового часу: тотожність науковості з науковою раціональністю (Кант). 2. Діалектика як вчення, теорія та метод. Принципи діалектичного мислення Діалектичні категорії, їх застосування в законах діалектики (Гегель, Маркс, Енгельс). Системний підхід та теорія систем в дослідженні природи з боку філософії та науки. 3. Теорія складних систем про не лінійну причинність природних систем. Складні системи та еволюція матерії. Складні системи та еволюція життя. 4. Проблема порядку в філософії. Теорія самоорганізації як міждисциплінарна стратегія дослідження природних процесів. Синергетична парадигма як вчення про самоорганізацію та саморозвиток. Принципи синергетики як евристична схема для розбудови моделей нелінійних складних систем в природознавстві та гуманітарних науках	4

5. Розвиток та еволюція в контексті глобального еволюціонізму. Теоретичні підґрунтя та принципи глобального еволюціонізму. Антропний принцип. Основний категоріальний інструментарій глобального еволюціонізму. Еволюційний розвиток та формування сучасної природничої картини світу в глобальному еволюціонізмі.
6. Пізнавальне ставлення людини до світу: гносеологія та епістемологія. Основні функції гносеології. Знання як центральна категорія гносеології. Специфіка знання. Феномен інформації в структурі пізнання. Співвідношення знання та інформації.
7. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Моделі суб'єкт-об'єктної взаємодії. Основні теоретико-пізнавальні стратегії. Конструктивно-пізнавальні доктрини. Песимістичні доктрини. Функції пізнавальної діяльності. Інтерпретація в природничих науках. Інтерпретація в соціальних та гуманітарних науках. Процедура інтерпретації.
8. Пізнання як відображення і діяльність. Ступені пізнання: чуттєва та раціональна, їх форми (загальна характеристика). Практика, її роль та місце в пізнанні. Форми практики.
9. Істина. Загальна характеристика. Істина та раціональність. Сучасні концепції істини. Некласична та постнекласична трактовки істини раціональності.

Тема 6. Методологічні проблеми сучасної науки. 4

1. Донаукові типи пізнання. Зачатки наукових знань в історії культури. Ненаукове, квазінаукове знання. Проблема демаркації як питання пошуку критерію науковості та визначення меж науки в позитивістській традиції. Принцип верифікації та його критика. Принцип фальсифікації К.Поппера.
2. Виникнення науки і основні стадії її історичної еволюції. Динаміка науки як кумулятивний (накопичувальний) та антикумулятивний процес. Соціально-культурна реконструкція розвитку наукового знання та теорія наукових революцій Т. Куна. Зростання наукового знання в концепції К.Поппера. Методологія дослідницьких програм І. Лакатоса та еволюційна модель розвитку науки С. Тулміна.
3. Наука як соціальний інститут. Вивчення соціальних факторів генерації наукової діяльності. Соціальний інститут науки як система установ та обґрунтування ціннісної складової науки.
4. Філософія науки. Спеціальні розділи філософії науки. Оригінальні концепції в філософії науці: виявлення ролі ті значущості науки, характеристик когнітивної, теоретичної діяльності. Когерентний підхід, анархізм, науковий реалізм та його основні принципи
5. Особливості сучасного етапу розвитку науки, сучасні процеси диференціації та інтеграції наук; технізація. Трансдисциплінарні дослідження, формування нових напрямів на стику різних дисциплін.
6. Філософські основи методології наукового дослідження. Буденне, стихійно-емпіричне пізнання та наукове. Системність та структурність наукового дослідження. Методологія як тип раціонально-рефлексивної свідомості та як система принципів наукового дослідження.
7. Логіка процесу наукового дослідження. Встановлення факту як необхідна умова наукового дослідження. Вимоги до наукової гіпотези та її розвиток. Формулювання наукової проблеми. Наукова теорія та її складна структура. Вимоги до наукової теорії К. Поппера.
8. Науково-дослідна робота та створення нової техніки і технологій. Інноваційні технології. Цілі та завдання фундаментальних та прикладних досліджень. Види наукових досліджень.

Тема 7-8. Соціальні трансформації та їх вплив на розвиток науки та техніки. Філософія глобальності. Антропологічні засади науки та техніки. 4

1. Поняття предмету соціальної філософії: «соціальне» та «соціальна реальність». «Діяльність людей» та «суспільні відносини» як субстанційні категорії соціальної реальності (Аристотель, Гегель, Маркс). Суспільство як об'єкт філософського аналізу.
2. Формаційний (Маркс, Енгельс) та цивілізаційний підходи (Данілевський, Шпенглер, Тойнбі) у дослідженні суспільства. Сучасне розуміння цивілізації: від космоцентричної до антропологічної цивілізації. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства та їх недоліки.
3. Сфери суспільства. Матеріально-економічна сфера. Соціальна сфера: види соціальних спільнот. Політична сфера. Поняття «політичного життя суспільства». Громадянське та політичне суспільство. Духовна сфера: цінності, освіта, наука.
4. Соціальна роль техніки та технологій в історичному процесі. Багатозначність розуміння техніки. Зв'язок техніки та технологій з наукою. Наука, техніка, технологія як умови розвитку суспільства. Техніко-технологічні основи становлення інформаційного суспільства.
5. Глобалізація. Виміри глобалізації. Техносфера як глобальне середовище. Техносфера як міра раціоналізації природного світу. Суспільство і глобальні проблеми. Комплексний характер глобальних проблем. Глобальні кризи та пошуки нових цінностей техногенної цивілізації.
6. Проблема людини в історії західноєвропейської думки та її вплив на розвиток науки. Філософсько-антропологічні концепції XX століття. Розуміння людини у постструктуралізмі та постмодерні.
7. Проблема походження людини. Теорія антропосоціогенезу; питання про співвідношення біологічного та соціального в людині. Людина, індивід, індивідуальність, особистість; проблема соціалізації.
8. Сенс людського буття, проблема свободи і самотності. Свобода та відповідальність як атрибутивні характеристики людини. Сенс життя як інтегральна характеристика людського буття. Проблема трансгуманізму.

Загальна кількість годин	**20**

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти а
Тема 1. Світогляд як основа індивідуального та соціального життя людини. 1. Поняття світогляду, його структура. 2. Історичні типи, їх особливості. 3. Співвідношення філософського, наукового та релігійного типів світогляду. 4. Філософія як системне уявлення про світ та базова раціональна форма світорозуміння. 5. Функції філософії. Місце і роль філософії в житті людини та суспільства. 6. Місце та роль філософії у системі наукового знання.	2	1
Тема 2. Онтологічні аспекти сучасного наукового знання. 1. Повсякденні та культурні витоки проблеми буття. 2. Проблема буття у міфології та релігії. 3. Філософській зміст проблеми буття. 4. Форми буття с точки зору сучасної науки. 5. Формування філософського поняття матерії. 6. Сучасні уявлення про структурну організацію матерії. 7. Рух – спосіб існування матерії. 8. Простір та час – форми буття матерії.	2	1

9. Субстанційна та реляційна концепції простору та часу.		
Тема 3. Проблема свідомості у філософії та науці. 1. Свідомість як вищий рівень духовної активності людини, ідеальне відтворення дійсності. 2. Розвиток уяви про свідомість в класичній філософії. 3. Сучасні філософія та наука про свідомість. 4. Сучасна наука про ґенезу свідомості. Мова та свідомість. Основні функції мови. 5. Структура свідомості. Права та ліва півкулі та їх функціональні особливості. 6. Сучасна просторово-часова концепція свідомості. 7. Свідоме та безсвідоме. 8. Штучний інтелект та свідомість.	2	1
Тема 4. Теорії розвитку та формування інструментарію філософсько-наукового мислення. 1. Розвиток як філософська проблема, її формування. Основні філософські концепції розвитку. 2. Діалектика, її особливості та історичні форми. Структура діалектики: принципи, категорії та закони. Функції діалектики та її методологічне значення. 3. Форми детермінізму в сучасній науці. 4. Синергетична парадигма розвитку. Джерела та ґенеза її становлення. 5. Основні поняття, світоглядні та методологічні принципи (принцип імовірнісного детермінізму, визнання універсальності та узгодженості процесів у природі, визнання універсального характеру еволюції та адаптації як закономірної поведінки складної системи, що самоорганізується, будь-якої природи). 6. Глобальний еволюціонізм, наукові принципи та філософські основи. 7. Поняття «еволюція» та «розвиток», їх визначення. Загальні теоретичні положення глобального еволюціонізму.	2	1
Тема 5. Гносеологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки. 1. Сутність пізнання. Об'єкт, предмет та мета пізнання. 2. Чуттєва ступінь пізнання та її форми та її значення для науки. 3. Логічна ступінь пізнання та її форми та її значення для науки. 4. Поняття істини. Діалектика абсолютної та відносної істини. 5. Критерії істини. 6. Концепції істини. 7. Практика, її місце та роль у пізнанні. 8. Наука та техніка як практична діяльність.	2	1
Тема 6. Наука у філософському ракурсі. 1. Донаукові типи пізнання. Особливості міфологічної свідомості. Зачатки наукових знань в історії культури. Ненаукове, квазінаукове знання. Проблема демаркації. 2. Виникнення науки і основні стадії її історичної еволюції. Динаміка та розвиток науки. 3. Наука як соціальний інститут. Наука у філософському ракурсі (філософія науки). Наука як соціокультурне явище.	2	1

4. Особливості сучасного етапу розвитку науки (сучасні процеси диференціації та інтеграції наук; технізація).

Тема 7. Методологія наукового дослідження. 1. Філософські основи методології наукового дослідження (сутність повсякденного та наукового пізнання; поняття про метод та методологію наукового дослідження). 2. Логіка процесу наукового дослідження (наукові факти; поняття наукової проблеми, її постановка та формулювання; зміст наукової ідеї, концепції та гіпотези; сутність теорії). 3. Науково-дослідна робота та створення нової техніки і технологій. Фундаментальні та прикладні дослідження. 4. Види наукових досліджень. Дисертація як вид наукового дослідження. 5. Методологія дисертаційного дослідження.	2	1
Тема 8. Філософська рефлексія суспільства. 1. Предмет соціальної філософії: «соціальне» та «соціальна реальність». 2. Суспільство як об'єкт філософського аналізу: філософські підходи до дослідження суспільства, принципи та методологія його вивчення 3. Формаційний і цивілізаційний підходи дослідження суспільства. Порівняльний аналіз. 4. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства. 5. Механізми удосконалення матеріально-економічної сфери. 6. Соціальна сфера: трансформація вчення К. Маркса про класи в сучасних філософських дослідженнях. Особливості соціальної і культурної диференціації в інформаційному суспільстві. 7. Політична сфера суспільства: сутність, структура, функції. Громадянське і політичне суспільство.	2	1
Тема 9. Техніко-технологічні основи становлення інформаційного суспільства 1. Філософія про розуміння техніки: синтез навичок духовного та виробничого характеру. 2. Техніка як атрибут людського життя. Техніцистсько-раціональне пояснення техніки. Антитехніцизм. Сучасний погляд філософії на техніку. 3. Техніко-технологічний детермінізм в сучасних інформаційних концепціях розвитку суспільства та в футурологічних дослідженнях. 4. Глобалізація. Основні виміри глобалізації. Глобальні проблеми людства та їх комплексний характер. 5. Глобальні кризи та пошуки нових цінностей техногенної цивілізації. Синтез цінностей західного та східного зразка.	2	1
Тема 10. Антропологічні засади науки та техніки. 1. Проблема людини в історії філософії. Нове розуміння буття людини європейському ірраціоналізмі, екзистенціалізмі та у філософії марксизму. 2. Філософська антропологія XX-XXI століття; структурна антропологія; розуміння людини у постструктуралізмі та постмодерні. 3. Проблема походження людини. Теорія антропосоціогенезу; питання про співвідношення біологічного та соціального в людині. 4. Людина, індивід, індивідуальність, особистість; проблема соціалізації. Свобода та відповідальність як атрибутивні	2	1

характеристики людини.
5. Усвідомлення скінченності людського буття. Сенс життя як інтегральна характеристика людського буття. Людина у сучасному світі. Проблема трансгуманізму.

Загальна кількість годин	**20**

Лабораторні заняття

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Також передбачено виконання індивідуальних робіт: стаття, реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Історичні типи світогляду, їх особливості.	3
Тема 2. Філософія як тип світогляду.	3
Тема 3. Форми буття с точки зору сучасної науки.	3
Тема 4. Субстанційна та реляційна концепції простору та часу.	3
Тема 5. Штучний інтелект та свідомість.	3
Тема 6. Основні філософські концепції розвитку.	3
Тема 7. Загальні теоретичні положення глобального еволюціонізму.	3
Тема 8. Сучасні концепції істини.	3
Тема 9. Наука як соціокультурне явище.	3
Тема 10. Дисертація як вид наукового дослідження	4
Тема 11. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства.	3
Тема 12. Глобальні проблеми людства та їх комплексний характер.	3
Тема 13. Сенс людського буття, проблема свободи і самотності.	3
Загальна кількість годин	**40**

Тематика індивідуальних завдань

Реферат включає: титульний лист, вступ, основну частину, висновок, список літератури. Предмет, тема, мета роботи повинні бути узгоджені. Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта (предмет визначає тему дослідження). Мета дослідження визначає те, до чого прагне здобувач у своїх наукових дослідженнях, тобто кінцевий результат роботи (мета повинна корелювати з висновками, отриманими в рефераті). Структура роботи, назви розділів повинні відображати загальну тему реферату. Зміст реферату обмежується 2-3 главами, які обов'язково поділяються на параграфи чи підрозділи. Назви розділів повинні відображати філософську тематику проблеми. Метод або методологію проведення роботи доцільно описувати в тому випадку, якщо вони відрізняються новизною або представляють інтерес з точки зору даної роботи. Широко відомі методи тільки називаються. Результати роботи, які висвітлюються у висновках, описуються точно і інформативно. Наводяться основні теоретичні та експериментальні результати, фактичні дані, виявлені взаємозв'язки і

закономірності. При цьому віддається перевага новим результатами і даними, які, на думку автора реферату, мають практичне значення. Висновки можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями, гіпотезами, описаними у вихідному документі.

Теми індивідуального завдання

Тема 1. Світогляд та філософія – порівняльний аналіз.
Тема 2. Структура та типологія світогляду. Роль світогляду в житті людини.
Тема 3. Особливості історичного зародження філософії. Філософія та міфологія.
Тема 4. Функції філософії.
Тема 5. Категорія буття в історико-філософській думці.
Тема 6. Діалектика основних форм буття.
Тема 7. Проблема буття в екзистенціалізмі.
Тема 8. Значення проблеми буття для філософії.
Тема 9. Еволюція поняття «матерія» в філософії та науці.
Тема 10. Філософія про єдність руху, матерії, простору та часу.
Тема 11. Відображення як загальна властивість матерії. Форми відображення.
Тема 12. Відображення та інформація.
Тема 13. Визначна роль соціальності у виникненні свідомості.
Тема 14. Проблема ідеального у філософії. Ідеальність свідомості.
Тема 15. Свідомість та мова.
Тема 16. Співвідношення біологічного та соціального у виникненні свідомості.
Тема 17. Проблема «діалогу» людини та комп'ютерних систем.
Тема 18. К. Маркс та З. Фрейд про безсвідоме та свідомість: порівняльний аналіз.
Тема 19. Діалектика як теорія розвитку.
Тема 20. Діалектика кількісних та якісних змін.
Тема 21. Діалектичне протиріччя як джерело розвитку.
Тема 22. Особливості закону заперечення заперечення.
Тема 23. Метафізика – альтернатива діалектики як теорії розвитку.
Тема 24. Категорії діалектики як універсальні форми мислення.
Тема 25. Пізнання як вид духовної діяльності та феномен культури.
Тема 26. Проблема критерію істини у філософії та науці.
Тема 27. Діалектика істини та помилки у сучасній філософії.
Тема 28. Головні напрямки розробки гносеологічних проблем у сучасній західній філософії.
Тема 29. Співвідношення раціонального та ірраціонального, дискурсивного та інтуїтивного у процесі пізнання.
Тема 30. Структура, форми та функції практики у процесі пізнання.
Тема 31. Практика як специфічний людський спосіб освоєння світу.
Тема 32. Основні принципи сучасної наукової гносеології.
Тема 33. Загальні та специфічні методи пізнання у природничих, технічних та суспільних

науках.

Тема 34. Філософський аналіз проблеми істини.

Тема 35. Наукове пізнання як вид духовної діяльності, теоретичний спосіб відображення світу.

Тема 36. Структура наукової теорії та її основні функції.

Тема 37. Класифікація наукових методів та рівні методології.

Тема 38. Основні методи теоретичного рівня пізнання.

Тема 39. Наука та глобальні проблеми сучасності.

Тема 40. Диференціація та інтеграція як закономірності розвитку науки.

Тема 41. Основні проблеми сучасної філософії та методології науки.

Тема 42. Наукове передбачення соціальних процесів.

Тема 43. Наука та техніка, їх функції та місце у суспільному розвитку.

Тема 44. Аналіз закордонної філософії техніки.

Тема 45. Технічні науки як специфічна система знань.

Тема 46. Проблема гуманізму у взаємовідносинах людини та техніки.

Тема 47. Ідеї комізму у світовій та вітчизняній філософській думці.

Тема 48. Сутність та основні напрямки сучасного етапу науково-технічної революції.

Тема 49. Основні соціальні наслідки науково-технічної революції.

Тема 50. Науково-технічний прогрес, науково-технологічна (інформаційна) революція та сучасний суспільний розвиток.

Тема 51. Людина в інформаційному суспільстві.

Тема 52. Наукова картини світу та її світоглядна сутність.

Тема 53. Соціальне прогнозування: сутність, методи та функції.

Тема 54. Творчість та світогляд.

Тема 55. Технічна творчість та її основні форми.

Тема 56. Проблема скінченного та безкінечного у спеціальних науках та філософії.

Тема 57. Фізичне знання та закони діалектики.

Тема 58. Системний підхід у пізнанні дійсності.

Тема 59. Соціально-філософські проблеми розвитку енергетики.

Тема 60. Філософія та інформатика.

Тема 61. Природничо-науковий матеріалізм Д.І. Менделєєва.

Тема 62. Діалектика та періодичний закон Д.І. Менделєєва.

Тема 63. Футурологія, її можливості та межі.

Тема 64. Психоаналіз та проблема людини.

Тема 65. Проблема людини в екзистенціалізмі.

Тема 66. Особистість та суспільство. Роль особистості в історії.

Тема 67. Діалектика свободи та відповідальності особистості на сучасному етапі світової цивілізації.

Тема 68. Закони розвитку суспільства та свідома діяльність людей.

Тема 69. Теорія суспільно-економічних формацій та реалії сучасного історичного процесу.	
Тема 70. Діалектика продуктивних сил та виробничих відносин.	
Тема 71. Прогрес, регрес та історична дійсність.	
Тема 72. Політична система як об'єкт соціально-філософського аналізу.	
Тема 73. Діалектика форм суспільної свідомості.	
Тема 74. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя.	
Тема 75. Філософські проблеми взаємовідносин людини та машини.	
Тема 76. Мозок та машина. Віртуальна реальність.	
Тема 77. Комп'ютерний експеримент як метод наукового пізнання.	
Тема 78. Логіко-методологічні аспекти технічного знання.	
Тема 79. Моральні аспекти наукового знання.	
Тема 80. Естетичний потенціал природничих наук.	
Загальна кількість годин	**40**

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс, для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження відповідних курсів, опис програми із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Тараоєв Я.В. Філософія науки і методологія наукових досліджень: підручник / Я.В. Тараоєв; О.О. Дольська; Т.М. Дишкант; О.М. Городиська. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2026. 323 с.
2. Годзь Н.Б. Вступ до екологічної футурології Текст. Монографія / Н.Б. Годзь. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2017. 572 с.
3. Гринів О. Історія філософії. Курс лекцій для аспірантів. Львів, 2015. 559 с.
4. Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах. Монографія. Харків: 2021.
5. Петінова О. Б. Філософія: навчальний посібник / О. Б. Петінова. Одеса, 2019. 304 с.
6. Філософія науки: підручник / І.С.Добронравова, Л.І.Сидоренко, В.Л.Чуйко та ін. Київ: Київський ун-т, 2018.
7. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
8. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021 . 286 с.
9. Філософія: терміни і поняття: Навч. енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів, 2020.
10. Філософські проблеми сучасно наукового пізнання: підручник для студентів-магістрів усіх спеціальностей і форм навчання. / Я.В. Тараоєв; О.О. Дольська; Т.М. Дишкант та ін. – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2023. 550 с.
11. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.
12. Шинкарук В.Д., Салата Г.В., Данилова Т.В. Міф як феномен культури. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2018. № 4. С. 17-22.

Додаткова література

1. Ємельяненко Г.Д., Абизова Л.В., Мозговий Л.І., Дубініна В.О. Філософія освіти і науки: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів та викладачів філософських дисциплін. Слов`янськ, 2019. 365 с.
2. Салій А.В., Зінченко Н.О., Біланов О.С. Історія філософії. Друге видання (доповнене): навчальний посібник / Анатолій Салій, Наталія Зінченко, Олег Біланов. Полтава: Дивосвіт, 2018. 192 с.
3. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2019). The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 2(2), 3-https://doi.org/10.15421/341919
4. Maidaniuk, I., Tsoi, T., Hoian, I., Doichyk, M., Patlaichuk, O., & Stupak, O. (2022). The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(4), 436-449. https://doi.org/10.18662/brain/13.4/397
5. Prepotenska, M., Ovsiankina, L., Smyrnova, T., Rasskazova, O., Cherednyk, L., & Doichyk, M. (2022). Tolerance as a Communicative and Socio-Cultural Strategy of Social Agreements. Postmodern Openings, 13(1), 291-312. https://doi.org/10.18662/po/13.1/397
6. L. Abysova, H. Yemelianenko, V. Dubinina. Philisophy of education and science. Tutorial for students of higher educational establishments, faculty of preparation of foreign students. Slovyansk, 2019. 209 p.
7. V. Petrushenko, O. Petrushenko. Lectures in Philosophy. Tutorial Book in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. 284 p.

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k:

Поточний контроль (практичні, семінарські заняття), k_1	Індивідуальне завдання (реферат), k_2	Підсумковий контроль (іспит), k_3
0,4	0,4	0,2

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.
Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$О = П \cdot k_1 + І \cdot k_2 + Пк \cdot k_3$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
$І$ – оцінка за виконання індивідуального завдання
$Пк$ – оцінка за підсумковий контроль

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \ldots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^{n} a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді .

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді тотожні один одному, тобто $a_1 = a_2 = \cdots = a_n$ то

$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \ldots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^{8} a_i} = \frac{\Pi_1 + \Pi_2 + \ldots + \Pi_n}{n}$ (середнє арифметичне)
де: n – кількіть відповідей за семестр

Поточні оцінки за кожну складову (П, $К$, $І$,…)

Шкала оцінювання

Сума	Національна оцінка	ECTS

виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої *О* з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

балів		
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.
Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/

Погодження

Силабус погоджено 28.08.2026 **Завідувачка кафедри**
Ольга ГОРОДИСЬКА

28.08.2026 **Гарант ОП**
Володимир МОРОЗ